№ 68. 6 кастрычніка 1916 г. Цэна 5 фэн. (3 кап.).

ГОМАН

БЕЛАРУСКАЯ ВІЛЕНСКАЯ ЧАСОПІСЬ

ВЫХОДЗІЦЬ ДВА РАЗЫ У ТЫДЗЕНЬ: У АЎТОРКІ І ПЯТНІЦЫ.

Цэна с перэсылкай і дастаукай да хаты: на 1 год—4 м. 80 фэн., на ½ году—2 м. 40 ф., на 3 месяцы — 1 м. 20 ф., на 1 мес. — 40 фэн.

Адрэс рэдакціі: Вільня, Завальная 7.
Адрэс адміністрації і экспэдыції:
М. Стэфанская 23.

Адступленьне румыноу.

5 кастрычніка.

Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: На полі бітвы на поўначы ад Соммы сільны агонь артылеры перад пачаткам пешых штурмоў дайшоў найвялікшай заядласьці. У большай часьці пунктоў прыгатаваная да штурму пяхота ворагоў была зьніштожэна ўжо нашым агнём. Гэтак між хутарам Мукэ і Курсэлет англіцкі штурм быў зусім зломлен. Між Курсэлет і Окур-л'Аббэ штурмаваўшые ворагі дайшлі да нашых пазыцій толькі пры Лесар, гдзе англіцкая пяхота, маючы цяжкіе страты, была нашай пяхотай адкінута штыкамі. Гетак сама адкінут францускі штурм уздоўж лініі Ранкур—Бушавэнь. Між Фрэжікур і Ранкур учора раніцай ішла вострая бітва. Тут мы утрацілі паадзінокіе акопы.

Фронт нямецкаго Насьледніка: Наабапол Маасу вострые артылерыйскіе бітвы.

Усходні тэатр:

Фронт Леопольда Баварскаго: На фронці Стохода—некольні дарэмных атак слабых атрадоў ворагоў. На заходзі ад Луцка расейцы ўсё паўтаралі свае заядлые атакі. Яны нічога не дайшлі. Кожын раз хвалі атакаваўшых разбіваліся агнём артылеры, пяхоты і кулемётоў. Толькі на поўначы ад Зубільна слабые атрады дайшлі да нашых пазыцій, але былі адтуль ураз-жэ выкінуты назад.

Нашы лятуны, каторые і тые дні удачнымі налётамі на таборы, пазыції рэзэрвоў і жалезнадарожные будоўлі рабілі ворагам шкоды, скінулі многа бомб на станцію Рожышчэ і суседніе этапные будоўлі і падпалілі іх.

Фронт у Семіградзіі: На заходзі ад Парайд адбіты некольні румынскіх атак. Наступаўшая ешчэ 2 кастрычніка ў ваколіцах Пекоктэн другая румынская армія адступіла ў даліне Альт за Сінцу і адступае на поўначы. Пасьля дарэмных, крывавых спроб у гарах Гэтсінга, наабапол даліны Стрэль, ворагі адступаюць на пагранічные вяршыны. Пры Орсове, на Дунаю, наступленьне румыноў было удачнае.

Балканскі тэатр:

Фронт фэльдмаршалка Макензэна: Атакі ворагоў на ўсходзі ад чыгункі Кара-Орман--Кабадіну былі 2 кастрычніка адбіты.

Македонскі фронт: На вяршыне Нідзэ Планіна ворагі дзержацца. У далейшай бітве на левым беразі Струмы ізноў утрачэна віоска Енікей.

Людэндорфф.

Страты англічан.

ЛОНДОН. «Daily Telegraph» піша, што ад 1 ліпня, значыць, ад пачатку наступленьня на Сомме, да канца верэсьня англіцкіе страты дайшлі **17.167** афіцэроў і **288.878** салдатоў.

Крызіс у Грэціі.

АФІНЫ. Кароль радзіўся з некаторымі гасударственымі мужамі аб улажэньні новаго габінэту.

Караля віншавалі 83 афіцэры, каторые вярнуліся с Крыта, адмовіўшыся ісьці разам з Вэнізэлёсам.

З апошніх дзён.

—s—

Нямецкіе апавешчэньня.

3.X. Заходні тэатр:

Фронт Альбрэхта Вюртэмбэрскаго: Недалёка ад берагу мора нашы матросы ўзялі ў палон 22 французоў.

Фронт Рупрэхта Баварскаго: Баталія на поўначы ад Соммы трывала далей; агонь артылеры быў страшэнны. Пры Тіэпваль і Курсэлет мы адабралі ад англічан некольні часьцей акопаў і здабылі некольні кулемётоў. Асабліва вострая бітва ішла між Лессар і дарогай Тілюа — Флер. Англічане акупілі тут незначные удачы незвычайна цяжкімі ахвярамі. Між Гэдэкур і Морваль наша артылерыя, адбіўшы чатыры штурмы, не пазволіла пяхоці ворагоў ісьці ізноў у атаку. Сільные францускіе штурмы каля дарогі Сайі—Ранкур і ў лесі Сан-П'ер-Васт дайшлі мейсцамі да нашай пярэдняй лініі. У бітве на штыкі яна ізноў была ачышчэна ад ворагоў.

На палудні ад Соммы артылерыйская бітва на абапол Вэрмандовільле была вельмі вострая. Спроба французоў штурмаваць была задушэна зашчытным агнём.

Усходні тэатр:

Фронт Леопольда Баварскаго: Генэрал Лінсінгэн даносіць:

„Спадзеваны агульны штурм на заходзі ад Луцка пачаўся сягоньня пасьля незвычайна сільнай артылерыйскай падгатоўкі. Расейскіе корпусы штурмавалі да 12 разоў, а абодвы корпусы гвардіі—да 17 разоў. Разбіты нідаўна пры Корытніцы 4 сібірскі корпус не паказваўся на лініі ворагоў. Усе штурмы адбіты з незвычайна сур'ёзнымі крывавымі стратамі. Не раз расейская артылерыя абстрэлівала свае акопы, гонячы сваё войско на штурм, і старалася прымусіць хвалі ўцякаўшых ісьці ізноў упярод. Даведзено, што ворагі, момэнтамі ўрываючыся ў нашы акопы, дабівалі аставаўшыхся тамака нашых раненых".

Удача контратакі пры Грабёнцы ешчэ узрасла. Узяты 41 афіцэр, 2578 салдатоў і 13 кулемётоў.

Фронт эрц-гэрцога Кароля: У часі штурмоў на ўсходнім беразі Залатой Ліпы расейцам удалося дайсьці да вяршыны Лісонія. Контратакай яны былі адкінуты назад.

Семіградзкі фронт: На поўначы ад Фогарас нашае войско сустрэлося с перэважываючымі румынскімі сілами і адыйшло назад. У гарах Гэтсінга атакі ворагоў адбіты.

Балканскі тэатр:

Фронт фэльдмаршалка Макензэна: З заду за перайшоўшымі Дунай на палудні ад Букарэшту румынамі аўстрыяцкіе моніторы зруйнавалі понтонные масты. Атакаваўшые на шырокім фронці Кобадіну — Топраіссар — Тузла ворагі адкінуты, страціўшы 100 палонных.

Македонскі фронт: Атакі проці перайшоўшых цераз Струму англічан ідуць удачна.

4.X. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: На баевым фронці на поўначы ад Соммы бітва артылеры ўсё болей узмацоўываецца на адрэзку Морваль—Бушавэнь. Сільные атакі французоў проці нашых пазыцій на дарозі Сайі—Ранкур і ў лесі С.-П'ер-Васт адбіты, часьцю—штыкамі. Мы ўзялі 1 афіцэра, 120 салдатоў і 2 кулемёты. Англіцкіе атакі пры Тіэпваль і каля хутара Мукэ адбіты.

Усходні тэатр:

Фронт Леопольда Баварскаго: Пасьля таго, як атакі расейцоў пад Луцкам крывава былі зломлены, ворагі ізноў тут разгромлены. Мы не утрацілі тут ні пядзі зямлі. Трупы расейцоў ізноў лічаць тысячамі.

Паручык ф. Коссэль спусьціўся з аэропланам на палудзенным заходзі ад Роўна і, зруйнаваўшы ўзрывамі чыгунку ў некольніх мейсцох, вярнуўся праз 24 гадзіны назад.

Семіградзкі фронт: На заходзі ад Парайд румыны мелі удачу. Мы стаім перад Фогарас! На заходзі ад Кайнэні ішлі далейшые пасьля пабеды пры Гэрманштадці бітвы з раскіданымі румынскімі атрадамі. Атакі ворагоў у гарах Гэтсінга нічога не дайшлі. На заходзі ад вяршыны Обороца нашы саюзьнікі мелі удачу.

Балканскі тэатр:

Фронт фэльдмаршалка Макензэна: Абходные атакі нямецкіх і боўгарскіх войск прымусілі ўцякаць назад румынскае войска, каторае было перайшло цераз Дунай на палудні ад Букарэшту.

Македонскі фронт: Між возерам Прэсба і Ніцэ Планінай мы занялі новые пазыціі.

1000 пагібшых лятуноў.

ЛОНДОН. Паводлуг спіскоў страт, англічане ад пачатку вайны да 12 верэсьня утрацілі 1000 лятуноў.

Страты італьянцоў.

ЛЮГАНО. Да канца верэсьня італьянцы, паводлуг падрахунку італьянскіх газэт, утрацілі забітымі 5000 афіцэроў, у тым чысьле 11 генэралоў і 300 штабовых афіцэроў.

Хаос у Грэціі.

АФІНЫ. Габінэт, апрыч міністра-прэзыдэнта і міністра заграничных спраў, падаўся у адстаўку.

Аўстрыяцкіе апавешчэньня.

ВЕНА. 2 X. Усходні тэатр:

Пры Орсове нашае войско адабрало ад ворагоў некольні вяршын, а пры Пэтросэнах—гару Обороца. Каля Вялікаго Коколя нашы пярэдніе атрады прымушэны былі адыйсьціся назад.

Гл. тэлеграмы на 4 страніцы.

Заплата работнікам.

Нячутая па сваей меры вайна, захапіўшая Эўропу, высунула на першы плян многа спраў, каторые дагэтуль у нас адсоўвалі на апошняе мейсцо: вайна паказала, што пабеда прыналежыць ня гэтулькі арміям людзей, аружных стрэльбамі і гарматамі, як арміі мірных работнікоў, каторые ад вякоў працай сваей тварылі багацьце народоў.

Ты гарэш, ты засеваеш,
Ты і молатам куеш,
А які прыбытак маеш,
Што ўсіх корміш, адзяеш?

Так пісаў калісь паэт аб работніцкім класе—і пісаў не здарма: цяпер больш, чым калі, выявілася сіла і моц работнікоў, выявілося тое, аб чым ужо даўно гавораць прэдстаўнікі пролетар'яту: што аснову ўсяго жыцьця нашаго становяць работнікі.

Не чысьленая перэвага армій перэважывае пабеду ў сучаснай вайне: яе перэважываюць у першы чарод *мірные* работнікі, каторые, працуючы здалёк ад фронту, робяць тое, што фронт гэты пасоўваецца ўпярод ці назад. Уся прамышленнасць, каторая раней выраблял розначодные тавары, патрэбные для штодзеннага ужытку, вырабляе толькі тое, што патрэбно дзеля вайны. І там, дзе работніцкі клас больш энэргіі выявіў у працы дзеля здаволеньня патрэб арміі,—там жджэ парод пабеда.

Яркі прыклад становіць Нямеччына, каторая, дзякуючы сваей непадобнай да веры організацыі, ня толькі бароніцца ад значна вялікшых сіл ворагоў, але патрапіла заняць землі сваіх ворагоў і на тых чужых ей землях вядзе вайну. Але разам с тым выяўляецца і роль работніцкага класу: ад яго адношэньня да вайны залежыць увесь ход яе.

Гэты яркі доказ значэньня работніцкага класу павінен расчыніць вочы шмат каму, а ў першы чарод самым работнікам, каторые ня толькі ў нас, але і ў шмат болей культурнай Нямеччыне далёка ня ўсе разумеюць сваю сілу, далёка ня ўсе ацэніваюць сваю грамадзкую вартасць.

Работніцкі клас, праўда, шмат прапярэблен гэтай вайной. Многа сіл яго—і то сіл найбольш чынных—пагібло ў гэтай вайне. Але тым ярчэй выяўляецца сіла і значэньне яго у грамадзкім жыцьці. Зразумелі гэта амэрыканскіе работнікі: яны вельмі цьвёрда выступілі за тое, каб работнікі ўсіх краёў сазвалі міжнародны работніцкі з'езд пад той час, як пачнуцца перэгаворы аб міры. І гэтым сваім выступленьнем амэрыканскіе работнікі паказалі, што яны спазналі сваю сілу, што яны здалелі ацаніць значэньне работніцкаго класу ў гэтай вайне. Амэрыканцы жадаюць адплаты работнікам за іх непамерны труд дзеля абароны іх бацькаўшчыны. І гэта адплата ім папраўдзі належыцца бязспорна, і яны возьмуць яе сабе так ці іначэй, калі ўрэшці скончыцца нячутае ў гісторыі крывавае змаганьне мільённых армій.

Г. Б.

Фальшывые „прыяцелі".

Ешчэ да прыходу сюды немцоў, група людзей, між каторымі было многа духоўных, выказывала сваю вялікую цікаўнасць да беларускаго руху. Людзі гэтые нават пачалі паддзержываць беларускую часопісь, каторая называла сябе „каталіцкай" і, апрыч беларускай мовы, беларускаго духу мела надта мала. І ўжо тады узьнімалося пытаньне: чаго хочуць гэтые людзі? якая іх мэта?

Ход часу даў ясны атказ на гэтае пытаньне. Калі рух беларускі пачаў усё болей узмацовывацца, калі ён стаў зусім выразна на чыста беларускі грунт і ачысьціўся ад уселякіх чужых налётоў—як маскоўскіх, так і польскіх, — тады тые людзі, называўшые сябе беларусамі і папраўдзі сыны беларускаго народу, разам адцураліся ад беларускай нацыональнай работы і цяпер, у самы важны момэнт у развіцьці беларускаго руху, выступаюць, як заядлые ворагі свайго народу. І з гэтаго мы бачым, што яны круціліся каля беларусоў адно затым, каб задзержываць у іх узрост сьвядомасьці нацыональнай, гледзячы на беларушчыну, як на спосаб бараніцца ад абмаскоўленьня, і спадзяючыся, што яна будзе служыць за пераходную ступень да польшчыны. Калі-ж сталося зусім ясным, што беларусы ані дзеля Масквы, ані дзеля Варшавы ня хочуць вырэкацца сваей нацыональнасьці,—дык тады гэтые фальшывые людзі выступілі зразу проці ўсяго беларускаго.

Цяпер яны, як мага, стараюцца шкодзіць беларускай культурнай рабоці. Карыстаючы с павагі духоўнаго стану, яны ўсюды заводзяць школы ў чужой нам мові, а каб паказаць, што яны — ні ў чым не вінаваты, ўгаварываюць цішком цёмнаму народу, каб ён сам жадаў школ у мове чужога народу.

Справядлівая і слушная рэч слухаць волі народу. Але ёсць здарэньня, калі цёмные вясковые людзі ня ў сілах самі правільна судзіць. Гэтак, многа ешчэ нашых селян лічыць, што школа для іх дзяцей зусім непатрэбна; але з гэтым ніводзін сьвятлейшы чэлавек згадзіцца ня можэ, і мудрая гасударственая ўласць ня толькі заводзіць школы нават проці волі народу, але ешчэ і штрафуе бацькоў, каторые, не разумеючы карысьці сваіх дзяцей, не пускаюць іх вучыцца.

Гэтак сама ёсць і з навукай у роднай мове. Абаламучэные фальшывымі „прыяцелямі" народу, цёмные беларускіе селяне запраўды думаюць, што ім патрэбна школа ў чужой мове, і, слухаючы сваіх духоўных кіраўнікоў, самі просяць нашых ворагоў, каб іх узялі за сваіх нявольнікоў-халопоў. Але ніводзін чэлавек, каторы цьвяроза глядзіць на школу і яе задачы, ніводзін праўдзівы вучыцель-пэдагог ня можэ згадзіцца с тым, каб у школі калечылі душы дзяцей навукаю ў чужой мове.

Вось, кожын, у каго ёсць хоць трохі сумленьня, хто папраўдзі жадае дабра для нашаго народу, павінен усемі сіламі змагацца проці баламучэньня беларусоў, павінен ім тлумачыць, што бяз школы — і то бяз школы ў роднай, матчынай мове — яны заўсёды будуць стаяць на апошнім мейсцы, будуць безгалосымі служкамі сваіх культурнейшых, але далёка не сумленных „братоў".

І. Мелешка.

Лекарская помач.

У адным з нумэроў „Гомана" было закрануто пытаньне аб тым, што мейсцовые організацыі дактароў павінны былі-бы падумаць аб тым, каб шырэй наладзіць лекарскую помач на правінцыі, бо там с прычыны выезду безмала ўсіх лекарскіх сіл далёка не хватае і тых дактароў, каторых пасылалі нямецкіе ўласьці з мест. Якая гэта важная справа, лёгка перэканацца, калі пазнаёмімся са станам мэдычнай помачы у трох губэрнях нашаго Краю—Віленскай, Гродзенскай і Ковенскай—у часах спакойных, на колькі гадоў перад вайной. Мы маем аб гэтым оффіцыальные даные за 1908 год.

Гэтак было:

	бальніц:	ложак:
у Віленскай губ.	71	2.291
„ Гродзенскай губ.	108	1.084
„ Ковенскай „	67	753

Лекарскіе сілы ў трох паменёных губэрнях раздзелены былі гэтак:

	Віленск губ.:	Гродз. губ.:	Ковенск. губ.:
Дактароў:			
мужчын	203	170	167
жанок	5	3	3
Фэльчэроў:			
мужчын	368	354	228
жанок	8	—	1
Акушэрак:	212	168	90
Зубных дактароў і дэнтыстоў:	85	69	66
Фармацэўтоў:	131	123	166
Аптэк:	69	75	123

Адна бальніца прыпадала:

у Віленскай губ. на 519 кв. вёрст
„ Гродзенск. „ „ 314 „ „
„ Ковенскай „ „ 527 „ „

На кожные 100.000 жыхароў прыпадало:

	дактароў:	фэльчэроў:
у Віленскай губ.	11	20
„ Гродзенскай „	9	19
„ Ковенскай „	10	13

Калі прыняць пад увагу, што нашы губэрні населены ня лішне густа, што на 1 кв. вярсту прыходзіцца народу:

у Віленскай губ. — 52,3
„ Гродзенскай губ.— 57,6
„ Ковенскай губ. — 50,3

дык прыдзецца прызнацца, што і ў мірны час лекарская помач была ў нас наладжэна ня лішне добра, і на кожнаго доктара, фэльчэра ці іншаго прыпадалі надта вялікіе абшары зямлі: лічучы разам з гарадамі, каля 200 кв. вёрст на аднаго доктара, каля 100—на фэльчэра і т. д.

Ня дзіва, што цяпер пытаньне аб лекарскай помачы ў нас стаіць дужа сур'ёзна. У некаторай меры развязываюць яго як пасланые на правінцыю па загаду ўласьцей дактары і фэльчэры, так і нямецкіе ваенные лекары. Але, каб даць хоць болей-меней блізкую да нормальнай помач нашаму народу, на гэта трэба ешчэ шмат чаго...

А. Н.

Власт.

Наездчык.

Гістарычнае апавяданьне.

(Гл. «Гоман» №№ 55—64).

Два гады мінуло с таго часу, як Мар'яна, вышоўшы замуж, выехала ад сваіх бацькоў, але, ня гледзячы на страшнае жаданьне пабачыцца з імі, ня важылася ехаць, бо дарогі былі небаспечны: па іх заўсёды праходзілі партіі аружных людзей, якіе у гэты часы напаўнялі ўвесь край.

Да чэкаўшыся канца зімы, калі лютые марозы паслабелі і бурные мяцеліцы прыціхлі, наш баярын наважыўся паехаць да стольніка. Нельга апісаць радасьці старога стольніка у часе сустрэчы са сваімі каханымі дзяцьмі. На Вялікодные Сьвяты у дом Бронецкаго з'ехаліся родные і знаёмые, і час ляцеў непрыметна. Але як ні вясёла і прыемна было баярыну у цесьця, надышоўшый май месяц туровіў баярына с паваротам дамоў, хоць ён і ведаў, што цівуны яго, як Будзька, так і Амельянчык, людзі справядлівые і адданые яму, але ён памятаў прыказку: „дом без гаспадара, як цела без душы". Баярын выехаў ад цесьця, абецаўшы жонцы прыехаць па яе.

Прыехаўшы дамоў, баярын пачуў страшэнную тугу; нейкае цяжкое прачуцьце шчаміло яго душу. Дарэмна верны пану Амельянчык, каторы знаў свайго баярына з дзіцячых гадоў і любіў яго усей душой, стараўся распарушыць яго тугу, апавядаючы аа вельмі добрых усходах, абецаючых багаты ураджай, то прыносячы навіны з акалічнаго жыцьця: ні што не памагало. Прабыўшы некалькі дзён у Макрыдаве, ён зажадаў адведаць другую сваю маетнасць—Старасельле, дзе гаспадарыў справядлівы стары Будзька. Канец гэтай нешчасьлівай паездкі і сустрэча з Вельскім нам вядомы.

Пралежаўшы нескалькі гадзін у непрытомнасьці, бедны баярын ачунеў. Мучыла смага. Ен пакрануўся і з здаволеньнем пачуў, што рукі яго былі развязаны; на бочцы стаяў карэц з вадой, але нешчасьлівы вязень быў гэтак змучэны, што ня меў сілы падняцца, каб дастаць карэц. У гэты момэнт ён пачуў шорах за сьцяной, бытцым скрабліся мышы; гэта цягнулося некалькі мінут, ў канцы зваліласяцэгла... другая... трэйцяя... ешчэ тры... Аткрылося у сьцяне аконцо, якое летам служыло дзеля прасушкі склепу. Павеў сьвежаго паветра, уварваўшыйся у склеп, ажывіў аслабеўшаго баярына; але якая была яго радасць, калі у выруйнаванае аконцо заглянылі добрые вочы старушкі Будзька.

— Баярын, саколе мой, ці жыў ты ешчэ?—шэптала старушка праз сьлёзы, баючыся, каб не пачула пастаўленая каля дзьвярэй варта.

— Жыў, ешчэ жыў, мая даражэнькая!—адказаў ей радасна баярын і, сабраўшы пасьледкі сіл, падпоўз да ваконца.

— Я толькі ўчора даведалася, што яны зрабілі с табой, паночку...

— А якжэ ты даведалася?—спытаўся баярын.

— Калі наездчыкі, захапіўшы цябе, сунуліся да майго мужа, ён ня даўся ім жывым і пачаў бараніцца. Толькі адзін з іх выстрэліў ў упор і, калі ён зваліўся, яны вышлі, думаючы, што ён забіты. Нічога аб гэтым ня ведаючы, я увайшла у сьвятліцу і ўбачыла майго старога, аблітаго крывёй. Я кінулася да яго і перэканалася, што ён ешчэ жывы; тады змяркавала, што найперш трэба яго схаваць, бо хто мог паручыцца, што разбойнікі, калі вернуцца, не пакончуць з ім. Абвязаўшы рану, я паклікала Васілька, каторы перанёс яго у сэкрэтную скрытку, аб каторай я адна толькі ведаю. У гэнай скрытцы я узялася яго лячыць зёлкамі. На мейсцо майго мужа Вельскі назначыў аднаго са сваіх разбойнікоў, каторых 10 чэлавек ён пры сябе пакінуў. Новы цівун, літвін, найменьне яго Гудро, хоць і строгі, але даволі спакойны чэлавек.

(Далей будзе).

У Вільні і ваколіцах.

× **Справа арбітражу**, або угодлівай камэры дзеля разгляду спорак між кватэрантамі і гаспадарамі дамоў, хоць і памалу, ды пасоўваецца ўпярод. Нідаўна мы пісалі, што на праект арбітражу, пададзены саюзам кватэрантоў, пры́стаў і саюз дамаўласьнікоў. Цяпер мы даведаліся, што ўдалося удачна развязаць і вельмі труднае пытаньне аб выбары супэрарбітра: абодва саюзы зыйшліся на асобі б. прэзыдэнта места Вільні М. Вэнслаўскаго.

Будзем спадзевацца, што угодлівая камэра ускарасьці пачне сваю работу. Гэта тым больш пільная справа, што настали халады, а высяленьня з гаспод неакуратных бедакоў - кватэрантоў множацца што-раз болей.

× **Беларуская вечарынка**. Ня гледзячы на стараньня беларускаго музыкальна-драматычнаго Кружка, на апошняй, другой с чароду вечарынцы ў Беларускім Клюбе намечэны у праграмі хор, на вялікі жаль, ня мог выступіць: хор гэты лішне нідаўна наладжэн і, ня гледзячы на безупынные пробы, лічыў сябе не зусім падгатоўленым, каб выступіць ужо на гэтай вечарынцэ. Будзем спадзевацца, што у найбліжэйшым часе будзем мець магчымасць паслухаць нашы так дзіўна-пекные песьні народные у выпаўненьні хору.

Праграму вечарынкі запоўніла дэклямацыя і пеяньне (солё), каторые прашлі удачна. Пасьля артыстычнай часьці праграмы адбыліся скокі—танцы.

× **Вечар у Работніцкім Клюбе**, каторы адбыўся ў мінуўшую нядзелю, сабраў поўну салю народу. У праграмі вечэра, поруч з нумэрамі польскімі і літоўскімі, была вельмі пекная беларуская дэклямацыя, горача вітаная публікай. Дэкляматор гаварыў гэткіе знаёмые, а заўсёды жывые творы Мацея Бурачка і інш.

Гэтак беларуская дэклямацыя ў мінуўшую нядзелю была ў Вільні адразу ў трох мейсцах, бо, апрыч дэклямацыі ў Беларускім і Работніцкім клюбах, ў гэты дзень гаварыла беларускіе вершы адна с курсістак у часі раздачы атэстатоў на курсах для народных вучыцелёў пры народным унівэрсытэці імі Адама Міцкевіча.

× **Беларускі тэатр**. Беларуская драматычная дружына рупна працуе над падгатоўкай драмы «Хам», адбываючы частые пробы.

«Хам»—гэта пераробка повесьці слаўнай польскай пісьменніцы з нашаго Краю, Э. Ожэшковай, каторая з вялікай псыхолёгічнай праўдзівасьцю нарысавала абраз душы беларускаго хлебароба з яе бязмежнай дабратой і мэлянхоліей.

× **Даступпая гугіенічная страўня для жыдоўскай інтэлігенціі**. У панядзелак, 2 кастрычніка, у гасподзі жыдоўскай таннай страўні адбыўся організацыйны сход дзеля уладжэньня даступпай гыгіенічнай страўні для жыдоўскай інтэлігенціі. Сабралося больш за 500 душ. Пасьля вельмі жывых гутарак пастанавілі наладзіць страўню паводлуг прыкладу страўні „Гыгіена“ (пры Віленскай вул. 27). Выбран быў урад, зложэны з 8 членоў-устаноўцоў і па адным прэдстаўніку саюзоў вучыцелёў, студэнтоў, маладзежы і таргова-прамышленых служачых. Ураду сход загадаў парупіцца аткрыць страўню чым скарэй.

× **Новы саюз віленскіх комісьонероў і пасрэднікоў**. На агульным сходзі ў нядзелю, 1 кастрычніка, выбран урад саюза: Л. Розэнталь—маршалак, А. Чэрток—скарбнік, З. Гордон—пісар.

× **Агульна-работніцкі культурны саюз** пасьля нядоўгаго перарыву аткрыўся ізноў.

× **Ваенна-палонные жыды**. На просьбу жыдоўскаго рабіна Рубінштэйна ваенна-палонных жыдоў звольнілі ад работ у першые дні новагодніх жыдоўскіх сьвят і ім пазволілі хадзіць у местовые бажніцы.

× **Патрэбны муляры і будаўляные работнікі** ў Шаўлі на выгодных умовах. Умовы падае местовае бюро працы, Завальная 5.

× **Неудачны спосаб**. У апошніх часах у польскай газэці «Dz. Wil.» у хроніцэ чытаем акуратна спісы людзей, каторых „дзеля іх уласнаго інтэрэсу“ вызывае комэндантура местовай міліціі. Якіе гэтые інтэрэсы—мы ня ведаем, але нас вельмі дзівіць, што комэндантура міліціі пазваляе сабе друкаваць у газэці імёны вядомых і паважаных у горадзі людзей побоч з імёнамі часта мо' падазрыцельных і цёмных фігур. Гэты „спосаб“ можна было-бы зразумець, калі-б комэндантура міліціі ня ведала, дзе пражываюць вызываные асобы,—тым часам нам напэўна вядома, што яна дужа добра ведае, дзе жыве значная часць тых людзей.

Разам с тым дзіўна, што міліція абярнула „Dz. Wil.“ у свой „афіцыоз“, і гэтак прымушае ўсіх жыхароў места чытаць гэту, а но іншую газэту. У нашым горадзі, як вядома міліціі, жывуць людзі розных націй, і добрая палова насяленьня ня можэ чытаць газэты ў польскай мове, бо тэй мовы ня знае.

× **Сушыльні дзеля сушкі збожжа**, гародніны і т. д. аткрыты і будуюцца ў ніжэйпісаных мейсцох:

1. *Літва*: Ніжніе Шанцы (пад Коўнай), Поневеж, Губэрня, Вілкомір, Любоў.
2. *Курляндія*: Гольдінген, Лібава, Газэнпот.
3. *Вільня-Сувалкі*: Вільня, Щырвінты, Вілковішкі, Вержболово.
4. *Гродна*: Гродна, Ліда.
5. *Беласток*: Беласток, Воўкавыск.

× **Ураджай падсоўнечнікоў**. У гэтым часі падсоўнечнікі надта абіраюць птушкі. С прычыны таго, што алей с падсоўнечнікоў—вельмі цэнны, галоўкі падсоўнечнікоў трэба абвязываць лёгкай тканьню, каторая прапускала-бы паветрэ і праменьні сонца.

× **Ячмень для кур**. У малых мерах прадаецца ячмень для кур, паказаўшы пашпарт Обэр-Ост, пры Домініканскай вул. 3, пакой 64.

× **Найвышэйшые цэны**. (Апавешчэньне). За бульбу ад 1 кастрычніка да далейшай змены назначаецца найвышэйшая цэна 5,70 м. за цэнтнэр (3 пуды).

Найвышэйшые цэны за мыло, соду, мыльны парашок і сьвечы касуюцца.

Гэтае апавешчэньне мае сілу ўраз-жэ.

Вільна, 2 кастрычніка 1916 г.
Stadthauptmann
з. м. **Pilz**.

× **Аб убою скаціны**. Ешчэ раз напамінаецца, што біць скаціну дома забаронено. На моцы прыказу Граданачальніка з 10 марца і Начальніка Упраўленьня з 26 чэрвеня рэзаць скаціну можна толькі ў местовай бойні.

× **Скорая помач**. Ад 25 верэсьня да 1 кастрычніка скорая помач дадзена ў 71 прыпадку. Ў тым ліку карэтка скорай помачы выежджала 28 разоў.

× **Карантін для сабак** прадоўжэн да 31 сьнежня гэтаго году.

× **Знаганьне з заразай**. (Апавешчэньне). Каб недапусьціць пашырэньня заразьлівых хвароб, выдаецца у дадатку да загадоў прыказоў з 18. IV. 16 і 19. VIII. 16 ніжэйпісаны загад:

1. Гаспадары дамоў, або іх упоўнамочэные павінны перамешываць з вапенным млекам кал у ямах за тры дні да вывазу яго, лічучы на 1 куб. м. калу 10 літроў вапеннаго млека. Вапеннае млеко с калам трэба добра перэмешаць.

2. За нарушэньне гэтаго загаду карацімуць паводлуг § 10 загаду Глаўнакамандуючаго на Усходзі аб способах недапушчэньня пашырэньня небаспечных для ўсіх хвароб.

Вільна, 2 кастрычніка 1916.
Stadthauptmann
з. м. **Pilz**.

× **Курс рубля**: офіцыальны — 1 м. 90 ф. Пры куплі ў банках — 1 м. 96 ф.; пры прадажы — 1 м. 92 ф.

Пазычковая каса бярэ 6%.

× **Сумные праявы**. Хроніка прыпадкоў узбагацілася новым аддзелам: неяк лішне часта прыносяць нам весткі аб знойдзеных падкідышах, або, што ешчэ больш сумна, аб знойдзеных дзіцячых трупах. Гэтак, у аўторак нас паведамілі аб двох прыпадках: на I Портовай вул., каля дому № 4, знайшлі падкінутаго 2-месячнаго хлопчыка; ў доме № 23 пры I Радунскай вул. ў яме атходжаго мейсца знойдзен труп толькі-што нарадзіўшагося дзіцяці.

Гэтак сама узрастае чысло зладзейств. Рэдкі дзень праходзіць без пратаколу а кражы. Напрыклад, 2 кастрычніка абакралі кватэру А. Парамонавай, Шкаплерная 19, а ў той жэ дзень зладзеі „абчысьцілі“ склеп Р. Мочульскаго—ў самым цэнтры места (Ягелёнская 5).

БІБЛІОГРАФІЯ.

„**Pieršaja Čytanka**“, knižyca dla biełaruskich dzietak dziela nawuki čytańnia. Złažyu W. Łast. Wilnia. 1916.

Як паказвае загаловак, кніжка гэта назначэна для беларускай школы народнай і павінна запоўніць даўно ўжо выявіўшуюся недахватку добраго лемэнтара і першай чытанкі для дзяцей. Кніжка назначэна для наймалодшых дзяцей—каторые яшчэ ня знаюць літэр, але матэр'ялу да чытаньня хваце, бадай, для двох першых гадоў навукі.

Уложэна добра. Матэр'ял падобран цікавы для дзяцей і разложэн сыстэматычна. Яе сьмела можна радзіць да ужытку ў беларускіх пачатковых школах.

У Вільні мае кніжку на складзі „Беларуская Кнігарня“ (Завальная 7).

× **Апавешчэньне**. За умысны падпал, асабліваж за падпал запасоў ураджаю, за прызыў і падбіваньне на падпал, па загаду Глаўнакамандуючаго на Усходзі з дня 26.XI.15, карацімуць сьмерцю або цяжкімі карамі у папраўчым доме. Хто перашкодзіць у падпале, або данясе аб праекці падпалу, і ліхадзей будзе злоўлен,—таму дадуць назначаную Начальнікам Упраўленьня награду ня менш 200 марак.

Вільна, 3 кастрычніка 1916 г.
Начальнік Упраўленьня
Вільна—Сувалкі
Граф Yorck von Wartenburg.
Маёр.

З усяго Краю.

Вывоз работнікоў.

БЕЛАСТОК. Адгэтуль ізноў высланы некалькі партій фабрычных работнікоў, слесароў і інш. у Нямеччыну.

За месяц верэсень работнікі прыслалі з Нямеччыны ў Беласток 4.500 марак.

Падрабляньне прадуктоў.

БЕЛАСТОК. С прычыны таго, што ў апошніх часах заўважэно падрабляньне спажыўных прадуктоў і асабліва малака, адбываюцца неўспадзеўкі праверкі і аналізы. Як вядома, за падрабляньне назначаюцца цяжкіе кары.

На рынку.

ГАРОДНЯ. Каля крам з рыбай зроблены краты, і ў сярэдзіну пускаюць зразу толькі па некалькі душ.

Дзеля чыстасьці.

СУВАЛКІ. Тут, а так сама ў Віжайнах, Філіпове, Бакаларжэве і Сідорах аткрыты пункты дзеля нішчэньня вошы. У Сувалках туды вадзілі ўсіх дзяцей з народных школ. Для дзяцей, асабліва для хлапцоў гэта было праўдзівае школьнае сьвято, злучыўшае прыемнае с карысным.

ВЕСТКІ З РАСЕІ.

Левы акцябрыст—міністрам.

ПЕЦЯРБУРГ. (П.Т.А.). Маршалак шляхты сымбірскай губэрні, Протопопов, царскім указам назначэн міністрам унутрэных спраў на мейсцо Хвостова. Протопопов—віцэ-маршалак Думы.

БЭРЛІН «Германія» асьцерэгае ад надзеі, бытцым змена міністра вызаве перамену ваеннай палітыкі Расеі. Міністэрство ўнутрэных спраў мае найменш вагі у справі за ці проці вайны. Цяперашняе назначэньне Протопопова тлумачаць экономічнымі труднасьцямі. Відаць, прызнано патрэбным зрабіць націск на настраеньне народу, прызываючы дэпутата на мейсцо міністра.

ШТОКГОЛЬМ. Ждуць далейшых перамен у расейскім габінэці міністроў і паваpоту назад Крівошэіна.

БЭРЛІН. За насьледніка Штырмэра, як міністра загранічных спраў, лічаць не Гірса, а Шэбэко.

Казённае выдавецтво.

ШТОКГОЛЬМ. Газэтнае выдавецтво «Прэсса», наладжэнае міністрам унутрэных дзел, Протопоповым, зацьверджэно радай міністроў. Аднак, фірма прымушэна была ўпісаць у свой статут, што жыды могуць мець толькі меншую часць акцій. Правіцельство тлумачыць гэтае жаданьне патрэбай агранічыць уплыў жыдоў на прэссу.

Трэба больш паліціі.

ШТОКГОЛЬМ. Расейскае міністэрство унутрэных спраў падало праект павялічыць чысло паліціі, тлумачучы гэта справамі кармленьня народу. Асабліваж патрэбно гэта на час пасьля вайны, каб, распусьціўшы запасных, тушыць народные бунты.

Шукаюць «мудрай рады».

ШТОКГОЛЬМ. Міністэр фінансоў, Барк, аддаў другім урадам пададзеные яму прыватнымі асобамі з розных кругоў насяленьня, селянамі, купцамі, рамесьнікамі, духоўнымі, работнікамі, студэнтамі і дактарамі праекты, як палепшыць гасударственые фінансы. 76 праектоў маюць на мэці павялічыць простые падаткі, 28—пасрэдніе налогі, 24 радзяць з грунту перастроіць гасударственую падатковую сыстэму, 44—завясьці новые монополіі, між іншым на збожжэ, соль, мыло, аліву на вечные лампады перад сьвятымі іконамі, на піво, мясо, школьные кніжкі і каеты, конвэрты, атрамэнт, календары, карты, клюбы, кінэматографы, лётаньне на паветры, аптэчные тавары і монополію вэкслёваго крэ-

дыту на гасударствены банк. Барк звертае сур'ёзную увагу на гэты доўгі спіс, уважаючы, што ініцыатыва публікі ня можэ быць напярод ацэнена, дый кожын праект мае ў сабе цэнную думку.

Новая провокацыя.

ШТОКГОЛЬМ. Газэта «Tidningen» пішэ, што пры расследаваньня напасьці на расейскіе казармы ў Кемі (ў Фінляндіі) даведзено, што «напасць» гэту падстроіў сам камэндант. Паліцэйскі сабака, пушчэны па сьлядох ліхадзея, давёў да кватэры расейскаго камэнданта. Ешчэ перад катастрофай з Гэльсінгфорсу прыбыло ў Кемі многа «гарохавых пальто», каторые ўраз-жэ пасьля ўзрыву рабілі обыскі шмат у каго с-паміж фінляндцоў.

«Насьледнікі» нямецкіх колоністоў.

ШТОКГОЛЬМ. Расейская рада міністроў праектуе аддаць землі нямецкіх колоністоў на поўдні сібірскім казакам, каторые маюць на іх «старое насьледзтвенае права.

Рэннэнкампф «спэкулюе».

ШТОКГОЛЬМ Генэрал Рэннэнкампф закупіў каля Сымфэрополя 1000 дзесяцін зямлі с конфіскованых ад нямецкіх колоністоў зямель. Лічучы разам будоўлі і інвэнтар, ён плаціў за дзесяціну па 265 руб., тым часам у тых ваколіцах дзесяціна зямлі без будоўлі і інвэнтара каштуе ад 800 да 900 рублёў.

Вялікі пажар.

ШТОКГОЛЬМ. У ваколіцах Архангельска пажар зніштожыў вялікі расейскі тартак. Шкоды зроблено блізка на 4 мільёны руб.

Сьмерць расейскаго прэдстаўніка.

ПАРЫЖ. «Echo de Paris» даносіць аб сьмерці расейскаго военнаго упоўнамочэнаго ў Парыжы, кн. Орлова.

З усяго сьвету.

Бунты ў Португаліі.

ЛІССАБОН. С прычыны прагляду констытуціі ў абедзьвых палатах народ хацеў уварвацца штурмам у парлямэнт і крычаў: „Мы ня хочэм вайны! Нам трэба хлеба і работы!“ У стычках з войскам многа людзей ранены.

Соцыалісты проці ваеншчыны.

МЭЛЬБУРН. Спробы соцыалістоў падбіць работніцкіе саюзы да рэзкіх выступленьнёў проці ваеншчыны не дайшлі удачы.

За панаваньне ваеншчыны.

БЭРН. (В.Т.Б.). Нацыональная рада 94 проці 30 галасоў адкінула жаданьне соцыял-дэмократоў агранічыць правы ваеннай уласьці.

Конгрэс саюзьнікоў-соцыалістоў.

БЭРН. Як пішэ «Humanité», пастаянны камітэт соцыалістычнай партіі пастанавіў сазваць конгрэс соцыалістоў усіх саюзных дзержаў у набліжаючымся студні месяцу. З'езд француcкіх соцыалістоў, каторы павінен назначыць парадак дня конгрэса, пачынаецца 24 сьнежня.

ТЕЛЕГРАМЫ.

Аустрыяцкіе апавешчэньня.

(Гл. пачатак на 1 стр.).

Фронт Леопольда Баварскаго: Каля дарогі з Бродаў у Злочов нашае войско адваевало контратакай утрачэнные пазаўчора акопы і ўзяло 24 афіцэроў, 2300 салдатоў і 11 кулемётоў. Расейскіе атакі ўздоўж дарогі з Бродаў у Львоў былі дарэмны; расейцы страцілі 200 душ палоннымі. На Валыні нашае войско стаяло ўвесь дзень пад вельмі сільным агнём артылерыі. Ад часу да часу ворагі абстрэлівалі свае ўласные акопы. На самай раніцы ворагі паслалі сільные атрады проці нашых пазыцій пры Сьвінюхах; контратакай мы іх адкінулі.

ВЕНА. 3.X. **Уеходні тэатр**: (гл. нямецкае апав.).

Італьянскі тэатр: Вяршыны на ўсходзі ад Гэрцу і плоскагорые Карст ворагі безупынна абстрэліваюць. Італьянскіе бэрсальеры атакавалі Кольбрікон Піколі і ўварваліся ў зруйнаваные акопы, але контратакай былі выкінуты назад.

ВЕНА, 4.X. **Усходні тэатр**: (гл. нямецкае апавешч.).

Італьянскі тэатр: На плоскагорыі Карст артылерыйскі і мінамётны агонь ворагоў дайшоў вялікай сілы. Сягоньня раніцай ворагі атакавалі наабапол Опачіазэльля і ўварваліся на нашы пярэдніе лініі, але контратакаю былі ўраз-жэ адтуль выкінуты. На ўзарванай вяршыне Цімонэ нашае войско выкапало 6 кулемётоў.

Спіс ваенна-палонных з нашаго краю.

З Вільні і Віленскай губэрні.

Табор для ваенна-палонных Puchheim.

Рачкоўскі Язэп, Сьвенцяны.
Ромашкевіч Язэп, Шолі.
Рондоманьскі Юльян, Вільня.
Рудак Антон, Кобільті.
Русецкі Ігнат, Густані.
Рэчыцкі Язеп, Радашковічы.
Загарэнко Антон, Вільня.
Швэйкоўскі Іван, „
Жыга Броніслаў „
Жыга Іван „
Жыга Station Станіслаў „
Сандовіч Іван, Тракелі.
Семашко Людвік, Правліні.
Семашко Людвік, Прэны.
Зімкевіч Міхал, Пекуцішкі.
Сікора Язэп, Вільня.
Смолеўскі Мацей, Рындзюны.
Станкевіч Леон, Вільня.
Суцкель Станіслаў, Бражэнцы.
Сьветлікоўскі Язэп, Вільня.
Тітус Язэп, „
Тункевіч Адольф, Конюкішкі.
Тілінга Антон, Вільня.
Чукша Адам, Дворгяны.
Трусколяскі Тэофіль, Ломша.
Чайкоўскі Іван, Вільня.
Убановіч Іван, „
Уесьціновіч Адольф, Рукойні.
Валюк Казімір, Пошэкштіні.
Вашкевіч Мікалай, Вільня.
Васкяло Антон, Дровляны.
Вэнцковіч Емельян, Вільня.
Войцевіч Пётр, Шырвінты.
Войцеховіч Юльян. Барсукі.
Войтовіч Аўгуст, Цішышкі.
Вырвіч Каетан, Вільня.
Арцішэвіч Александар, Вільня.
Алекшайтіс Карл, Вільня.
Буйка Антон, Немеж.
Бурак Іван, Селінікі.
Божко Антон, Голоднічы.
Худоба Фэлікс, Чэрлішкі.
Дробілка Казімір, Семягенкі.
Дзедушкевіч Пётр, Вільня.
Федоровіч Язэп, Крупова.
Гадкевіч Сьцепан, Аборак.
Габруковіч Аляксей, Левэдэно.
Грышка Мацей, Дэнавей.
Гілёнак Павал, Рычкі.
Голобоўскі Антон, Вільня.
Голобоўскі Язэп, Пэлёканцы.
Герлоўскі Грыгор, Старэнкі.
Івашкевіч Людвік, Ліскі.
Янкоўскі Язэп, Шыльмо.
Кравчук Пётр, Потвачкі.
Кабур Казімір, Чэшунг.
Камінскі Александар, Чэртвеянкі.
Концэвіч Каетан, Лоснікі.
Краінскі Владыслаў, Гайшанішкі.
Клемэнтовіч Андрэй, Стаботка.
Калькуновіч Грыгор, Макесікі.
Кантакевіч Броніслаў, Дурымяны.
Лібэртовіч Вінцэнты, Відургово.
Мушын Грыгор, Ошуны.
Місюкевіч Мацей, Рэнвшы.
Матусэвіч Павал, Марозікі.
Мотэйга Якаў, Доплядьі.
Матвейчук Іван, Плодкі.
Машута Мэркурый, Ласёўка.
Максімовіч Франц, Домброва.
Онішымоўскі Язэп, Шылі.
Пісковой Антон, Нарыч.
Піваварoў Яфім, Піваварьі.
Рунец Броніслаў, Ясевічы.
Рымшэвіч Сьцепан, Межаны.
Шостак Іврыя(?), Пакальвішкі.
Шэстоўскі Кірыл, Марково.
Субач Базыль, Домовіч.
Савук Болеслаў, Янчукі.
Шляковіч Антон, Сешні.
Стэфановіч Броніслаў, Расвенска.
Чэрэп Іван, Ворчы.
Чэрняўскі Апанас, Іроскі.
Володлін Адольф, Мацюкі.
Вороноў Іван, Утрышкі.
Войцюшкевіч Болеслаў, Пчэльня.
Выгорны Сьцепан, Раево.
Войткевіч Антон, Ябарацы.

II **батальён.**

Ахрамовіч Ігнат, Драўнэлі.
Андрыеўскі Язэп, Загоны.
Аніскевіч Франц, Геранёны.
Аўксэль Болеслаў, Вільня.
Бартошко Язэп, Мал.-Рэч'е(?).
Бундзевіч Станіслаў, Чэрэмшышкі.
Грушэўскі Сямён, Бартэніх.
Казакевіч Язэп, Сабово.
Міттэр Іван, Застава.
Осінскі Язэп, Крышэлеўшчына.
Пелякоўскі Іван, Красеві.
Плятановіч Александар, Барок.
Радкевіч Станіслаў, Дэйноўка.
Русецкі Констанцін, Халадуні.
Завадзкі Казімір, Гаспарышкі.
Шырпа Ігнат, Гайлюны.
Жукоўскі Язэп, Поры.
Станкевіч Антон, Дудэлькі.
Стэфановіч Іван, Сьлесарышкі.
Чэняўскі Франц Кобыльнікі.
Гадо Каетан, Лабонары.
Гінка Ігнат, Шубнікі.
Гудзіновіч Язэп, Стролькі.
Малашко Ігнат, Селец.
Мычка Антон, Габы.
Пражмонт Юры, Кольнюнцы.
Рапановіч Сергей, Жолма.
Руц Казімір, Азарэзы.
Шалекіцкі Самсон, Шулькі.
Жук Амброжы, Ноўдзікі.
Субоч Язэп, Мілігяны.
Вяткін Галянт, Сьвір.
Войцехоўскі Язэп, Палубочкі.
Коляя Ігнат, Вічэрмо.

III **батальён.**

Банцэвіч Аляксей, Масевічы.
Бэй Тэофіль, Брэнд-Сеняча.
Болчун Болеслаў, Лютані.
Божэродзкі Іван, Каўроні.
Ходус Сямён, Пасадзец.
Худзкі Франц, Верхняе.
Данілевіч Леонард, Вільня.
Догіль Язэп, Яхновічы.
Габрыновіч Полікарп, Лебедзево.
Ганевіч Антон, Вільня.
Галавенко Констанцін, Петровічы.
Кэйсік Язэп, Вільня.
Корыцкі Мацей, Мыстольданы.
Ліміновіч Констанцін, Драўгэ.
Мазгера Фэлікс, Стрэлюцка.
Маляўка Сямён, Болтракі.
Пекарскі Міхал, Сіпкі.
Пілят Марцін, Засьценак.
Пілят Марцін Баравая.
Под'эйіс Казімір, Под'эйі.
Радзевіч Іван, Брынкішкі.
Завадзкі Вітольд, Вільня.
Швагскіс Міхал, Кашаніска.
Сенкевіч Фэлікс, Салёмпрка(?).
Сінкевіч Адольф, Вільня.
Керч Вінцэнты, Вітыка.
Смык Павал, Скімолявы.
Стасевіч Броніслаў, Ошыняны.
Сташкевіч Антон, Галяперы.
Вялікі Аўгустын, Каракуліч.
Верціновіч Міхал, Ляндварово.
Вофон Казімір, Токары.
Шляхтовіч Язэп, Рындзюны.
Шляхтовіч Юры, „

IV **Батальён.**

Барэйкіс Іван, Шаўлі.
Бэрдіцкі Якаў, Кутно.
Белянаўскі Міхал, Вільня.
Бічук Антон, Новосіп. (?)
Данілевіч Іван, Вартэль.
Дімяновіч Аляксей, Ермакі.
Дзёгцеў Андрэй, Малыгвозьдзі.
Домброўскі Эдвард, Сэдабры.
Домброўскі Язэп, Боглянскі.
Гарбач Андрэй, Морочы.
Грумбянін Антон, Нарайшы.
Гумбіс Александар, Накоты.
Міцкевіч Язэп, Студнікі.
Міцкевіч Язэп, Драўнэлі.
Нарбут Сямён, Суботнікі.
Павловіч Адольф, Побровінкі.
Петровіч Франц, Стутлеі.
Пухальскі Александар, Мянойці.
Раткевіч Домінік, Карвэліч.
Рынкевіч Сьцепан, Вільня.
Сергун Язэп, Падзельцы.
Сінкевіч Іван, Кушана.
Сосноўскі Гэнрык, Вільня.
Гусін Язэп, Янсенкі.
Ісаеў Аляксей, Зеленоўкі.
Юша Іван, Афама.
Кашкелевіч Мацей, Смілішкі.
Кішко-Герасімюк Язэп, Семяцінцы.
Кавалеўскі Кароль, Маркуні.
Кулеш Фэлікс, Шыцін.
Кшывіцкі Франц, Вільня.
Лесевіч Вінцэнты, Анбэлеўцы.

Друкавана у друкарні М. Кухты. Выдавецтво «Гоман». Редактар В. Ластоўскі.